

D. 263 L

BAKİ DÖVLƏT UNIVERSİTETİ

**İLAHİYYAT
FAKÜLTƏSİNİN
ELMİ MƏCMUƏSİ**

№ 24°DEKABR (ARALIK) 2015

MURRAY BOOKCHIN'İN TOPLUM EKOLOJİ FELSEFESİNİN TEMEL KAVRAMLARI

Faruk KURT,
*Bakü Devlet Üniversitesi,
Sosyal İlimler ve Psikoloji Fakültesi*

Anahtar Kelimeler: Murray Bookchin, Toplumsal Ekoloji, Ekoloji, Çevrecilik, Komünalizm, Yerel Yönetim

Key Words: Murray Bookchin, Society Ecology. Ecology, Environmentalism, Communalism, Local Government

Ключевые слова: Мюррей Букчин, социальная экология, экология, эквайронментализм, Местное правительство

GİRİŞ

Yirmi birinci yüzyılda, artık birbirimizle ve doğanın geri kalanıyla kurduğumuz ilişkinin sürdürülebilir olmadığını kabul etmeli ve insan-toplum-doğa ilişkimizi ciddi olarak yeniden sorgulamalıyız. Zira insan-toplum-doğa ilişkisinin yeniden “nasıl” yapılandırılması gerektiği konusu kelimenin gerçek anlamıyla “hayati” bir hal almıştır. Böyle bir çaba bizi, doğrudan şu anda tüm çıplaklığıyla kendini hissettiren ekolojik ve toplumsal sorunların kaynağının neler olduğu sorusuna götürüyor. (7,1).

Yani insanlar şimdi hiç olmadığı kadar hayati bir yol ayrımına gelip dayanmışlardır. İnsanlar, ya bu sistemin temel çelişkilerini görmezden gelip – hiyerarşi sistemi ve sınıfları – var olan yıkıcı sistem içinde yok olmayı bekleyecek ya da tahakkümü bertaraf eden özgürlükçü demokratik yapılanmalarla oluşan ekolojik bir toplum oluşturacaklardır. İşte Toplumsal Ekoloji, şu anki sınıflı ve hiyerarşik topluma alternatif olarak, özgürlükçü ekolojik bir toplumu Hedeflemektedir (8,1). Bu çalışmada da ifade edileceği gibi Toplumsal ekoloji, Ekoloji ve Çevrecilik kavramları netleştirilmeye çalışılmıştır. Ve aynı zamanda ekolojik sorunlara kısa vadede ve pragmatist yaklaşan reformcu çevrecilikten tamamen farklı olarak radikal bir bakış açısı ortaya koymaktadır

Ekoloji ve Çevrecilik Anlayışları

Bilim olarak ekolojinin, yaşanan çevre felaketlerine yönelik tepkilerin de etkisiyle kendi varlığını kabul ettirmiş olması, bu yöndeki duyarlılıkların ve hareketlerin tarihte önemli bir yer işgal ettiğinin göstergesidir. Ekoloji hareketi, Wolfgang Sachs'a göre, bilimden ve teknik akılcılıktan şüphe etmesine rağmen, önemsenmesini ve tarihsel bir güç olarak tanınmasını ekoloji bilimine borçludur. Ancak, bu ortak zemine rağmen, bu hareketlerin arz ettikleri çeşitlilik ve yaşanan çevre sorunlarının ardında yatan nedenleri formüle edişleri arasındaki farklar bu hareketlerin tek bir şemsiye altında değerlendirilmesinin önünde engel teşkil etmektedir. Bu noktada, ilk elde, yaygın olarak kullanılan çevrecilik ile ekolojizm arasında ayırım yapmak gereklidir (4,24).

Çevrecilikle ekolojizmi birbirinden ayırmak gerektiğinin üzerini ısrarla çizen Andrew Dobson, farklı ekolojizmler olabileceğini, ama çevreciliği bu sınırlar içine yerleştirmenin ekolojizmin doğasına ilişkin kafa karıştırıcı mesajlar yollayabileceğini söyler. Dobson, tezini savunurken bu iki akımın şiddet olarak değil, tür olarak tamamen ayrı olduğunu vurgular. Yaygın anlayışın çevreciliğin yeşil politikanın ya da ekolojizmin "az radikal" ya da "hafif" formu olduğunun düşünülmesi olduğunu hatırlarsak bu vurgunun önemi artar. Dobson'a göre bu iki akım aynı aileye mensup değildir. Diğer bir deyişle çevrecilik "açık yeşil" değildir, çünkü yeşil değildir. (11,2).

Dobson, ideolojilerin temel özellikleri olarak ortaya koyduğu, toplumun analitik tanımını yapma, alternatif bir toplum önerme ve politik eylem için program önerme özelliklerinin, ekolojizm için geçerli özellikler olduğunu ileri sürer. Bu bağlamda, geleneksel ideolojilerden etkilenmekle birlikte ekoloji farklı bir söylem alanı kurma çabasına karşılık gelmektedir. Bu kavramsal ayrımların yanı sıra, ekolojist hareketlerin geleneksel ideolojilere eklemleendiği de göz önünde bulundurulduğunda, eko-sosyalizm, ekoliberalizm, eko-anarşizm, eko-muhafazakârlık gibi akımlardan da dikkate alınması gerekmektedir. Bu akımlar, ekolojist düşüncenin, var olan siyasal ideolojiler ve gelenekler içinde, zaten yer etmiş bulunduğunu gösterme çabası içindedirler. (4, 24; 25).

Murray Bookchin ise "Çevrecilik ile, doğayı yalnızca insanın kullanımı açısından daha yararlı hale getirilmesi gereken hayvanlar, bitkiler, mineraller gibi "objelerden" oluşan edilgin bir doğal ortam olarak gören mekanist, araçsal bir bakış açısını ifade etmeyi önerir. Murray Bookchin'nin kullandığı anlamda çevrecilik, doğayı "doğal kaynaklar" ya da "hammadeler" deposuna indirgeme eğilimindedir. Bu bağlamda, çevrecinin sözcük dağarcığından toplumsal yapı da payını alır: Şehirler "kent kaynaklarına", sakinleri ise "insan kaynaklarına" dönüşür. Kaynak sözcüğü

doğa, şehirler ve insanlar ile ilgili çevreci tartışmalarda bu kadar sık ortaya atılıyorsa, basit bir sözcük oyunundan çok daha önemli bir mesele söz konusudur. Çevrecilik, onun kullandığı şekliyle, insanlık ile doğa arasında uyumlu bir ilişkiye ulaşmayı amaçlayan ekolojik projeyi kalıcı bir dengeden çok bir ateşkes olarak görme eğilimindedir. Çevrecinin “uyumu”, doğal dünyayı insanın “yaşam alanına” en az zararı verecek şekilde yağmalamaya yönelik yeni tekniklerin geliştirilmesini merkez alır. Çevrecilik, günümüz toplumunun en temel önermesini sorgulamaz. Daha ziyade çevrenin kayıtsızca yağmalanmasının yol açtığı tehlikeleri azaltmak için teknikler geliştirerek bu anlayışa olanak sağlamaya çalışır. (2,93).

Toplumsal Ekoloji Kavramı

“Ekoloji” terimi, bir yüzyıl önce hayvanlar, bitkiler ve bunların inorganik çevreleri arasındaki ilişkilerin araştırılmasını ifade etmek amacıyla Ernst Haeckel tarafından türetilmiştir (2, 92).

Toplumsal ekoloji ise Amerikalı anarşist bilim adamı Murray Bookchin tarafından geliştirilmiş ve işlenmiş bir düşünce akımıdır. Bookchin, 1960’lı yıllardan itibaren günümüzdeki toplumsal yapıyı radikal ekolojik bir perspektifle eleştirerek, ekolojik bunalımın toplumsal ve siyasal kökenleri üzerinde birçok araştırma ve inceleme yapmıştır. (8,1).

Murray Bookchin’e göre Toplumsal ekoloji, var olan ekolojik sorunlarımızın hemen hepsinin kökleşmiş toplumsal sorunlardan kaynaklandığı fikrine dayanmaktadır. Bu bakış açısına göre; mevcut toplum ve ona egemen olan akıldışlıklar dikkatli bir şekilde anlaşılmadan, bu ekolojik sorunların çözülmesi şöyle dursun, anlaşılması bile mümkün değildir. Daha somut bir şekilde ifade etmek gerekirse-doğal felaketler sonucu ortaya çıkan ekolojik altüst oluşlar ayrı tutulmak kaydıyla-günümüzde yaşadığımız ciddi ekolojik altüst oluşların temelinde ekonomik, etnik, kültürel, toplumsal cinsiyete dayalı ve benzeri çatışmalar yatmaktadır (9,9).

Onun ekolojik toplum kavramı varolan durumun tarihin daha liberal bir yorumunu içerir. Hiyerarşik olmayan toplumları içinde çoğulculuğa vurgu yapar. “Özgürlük, doğanın karşısında yer almaz, bireyden topluma, tercihlerden ihtiyaçlara ya da kişisellikten sosyal uyumun ihtiyaçlarına doğrudur. Buradan hareketle toplumsal ekoloji, toplumun dünya üzerinde birden bire ortaya çıkan bir olgu olmadığına dikkat çekmekte toplumsal hayatın doğaya karşı verilen acımasız savaşta zorunlu olarak bir taraf olmadığını, toplumun ortaya çıkışının, kökenleri insanın toplumsallaşmasının biyolojisine dayanan “doğal” bir olgu olduğunu kabul etmektedir (1, 48, 49).

Murray Bookchin'in Toplumsal ekoloji anlayışı, bu gezegen üzerindeki yaşamın geleceğinin, toplumun geleceği üzerinden şekilleneceğine dayanır. Ona göre biz ne "biyomerkezci" çerçeveye doğal evrimin ne de şimdiye kadar bildiğimiz şekliyle "insanmerkezli" olan toplumsal evrimi seçmek zorundayız. Bize gereken doğal ve toplumsal olanın her ikisinin de en iyisinin de en iyisini içeren yeni bir sentezi organize etme zorunluluğudur.

Şimdi yanıtlamamız gereken çok önemli bir soruyla karşı karşıyayız: peki bu "özgür doğayı" nasıl organize edebiliriz? Toplumsal ekolojiye göre, konfederal olarak birleşmiş özgürlükçü yerel yönetimlerce şehirlerin merkezsizleştirilmesi yani ademimerkezleşme olmaksızın "özgür doğa"ya ulaşamaz (7, 12; 13).

Burada yer alan Toplumsal ekoloji ifadesindeki toplumsal sözcüğü, "ekolojik toplum" – yani, (düşünme biçimini en çok etkileyen filozoflara atıfta bulunursam) Aristoteles, Spinoza, Hegel, Marks ve Kropotkin gibi düşünürlerin en yüksek amaçlarının cisimleştiği bir toplum- kavrayışına özgürlükçü sosyalizmin en yüce kaidelerini getirme amacı güder.

M.Bookchin'de Toplumsal ekoloji bir evrim felsefesidir. Aziz John'un vahiyle-rinin mistik bir şekilde yeniden ifade edilmesi değildir. İnsanlığa gelince, o da hem ekoloji kavrayışların toplumsal gelişmeye doğru gelişmesini hem de biyolojik birinci doğadan toplumun ikinci doğasına doğru genişlemeyi ifade eder. Burada yapmayı düşündüğü şey her iki doğayı sentezleyerek üçüncü bir doğa ortaya çıkarmaya çalışmasıdır. İnsan dışı doğa ile insan yapımı doğanın her ikisini de bilinçli, düşünen, amaçlı ve daha tamamlanmış bir doğaya dönüştürmeye çalışır. Bu düşünen doğa etik ve rasyoneldir; salt fizyolojik ve biyokimyasal değildir ve insanlık, organik gelişimin en az iki milyar yaşı boyunca evrimin doğaya kazandırdığı pek çok özelliğin en yenisidir (2, 10, 11):

Bu noktada, toplumsal ekoloji bazı sorulardan yola çıkarak ekolojik sorunlara çözüm aramaktadır: "İnsan ve doğayı birbirinden ayıran çatışmacı toplumsal ilişki biçimi nasıl ortaya çıkmıştır? Bu çatışmayı mümkün kılan kurumsal oluşumlar ve ideolojiler nelerdir? İnsan ihtiyaçlarındaki artış ve teknolojiye gelişmeler bilindiğine göre, böyle bir çatışmanın önüne geçilebilir miydi? Bu çatışma, ekolojik bir toplumda ortadan kaldırılabilir mi? Akılcı ve ekolojik bir toplum doğal evrim sürecinin içine nasıl yerleştirilebilir?" Toplumsal ekoloji, bu sorulara cevap arayarak diğer ekolojik düşüncelerden farklı bir bakış açısı sergilemektedir. (8, 2).

Şimdi yanıtlamamız gereken çok önemli bir soruyla karşı karşıyayız: peki "özgür doğayı" nasıl organize edebiliriz? Toplumsal ekolojiye göre, konfederal olarak

birleşmiş özgürlükçü yerel yönetimlerce şehirlerin merkezsizleştirilmesi yani ademi-merkezleşme olmaksızın "özgür doğa" ya ulaşamaz. Toplumsal ekoloji, konfederal özgürlükçü yerel yönetimlerin bölgesel ihtiyaçlarını karşılamak için insani ölçekte düzenlenmiş çok yönlü endüstriyel projelerini, organik tarım şekillerinin kullanımını, güneş, rüzgar, metan gibi diğer enerji kaynaklarını ve ekoteknolojilerin kullanımını amaçlar. Halkın sorunlarına yönelip, beceriyle sorunlarını çözmek ve her bir bireyin her yönüyle kendisini geliştirmesi için boş zamanı amaçlar. (6,12).

Komünalizm ve Özgürlükçü Yerel Yönetimcilik Kavramları

Murray Bookchin'e göre Komünalizm, toplumsal ekolojinin etraflıca düşünülmüş sistematik görüşlerini- özgürlükçü yerel yönetim ve diyalektik doğalcılık da buna dahil- kapsamak için en uygun çevreleyici siyasal kategoridir. (9, 100). Bir ideoloji olarak bu açıdan bakıldığında Komünalizm özgürlükçü sosyalist geleneğin mirası üzerinde yükselir. (6,5). Ve bunların en iyi yanlarından faydalanır ve günümüz gerçeklerine daha uygun, daha geniş bir bakış açısı sunar. Marksizm'den felsefe, tarih, iktisat ve siyaseti birleştiren akılcı, sistematik ve bütünlüklü bir sosyalizm formüle etme projesini alır. Anarşizmden ise devlet karşıtlığına ve konfederalizme bağlılığın yanı sıra hiyerarşinin yalnızca özgürlükçü sosyalist bir toplum tarafından üstesinden gelinebilecek bir temel sorun olduğu kabulünü alır. (9, 100).

Komünalizm, politikanın-doğrudan demokrasi olarak- gerçek anlamına geri dönüşü önerir. O yüzden komünalizmi özde doğrudan demokrasi teorisi ve pratiği olarak değerlendirmek yanlış olmaz. Zira komünalizm projesi, bir bütün olarak toplumun ve toplulukların sıradan yurttaşlar tarafından yönetilmesini olanaklı kılacak, doğrudan demokrasi kurumlarının oluşturulması ve bunların yaygınlaştırması projesidir. (6,5).

Komünalizm kelimesinin kökeni, Paris'in silahlanmış halkının sadece Paris kent konseyini ve konseyin idari alt yapılarını savunmak için değil, aynı zamanda cumhuriyetçi ulus - devletin yerini almak üzere ülke çapında bir kentler ve kasabalar konfederasyonu oluşturmak için de barikatlar kurduğu 1871 Paris Komünü'ne dayanır. Komünalizmin en önemli hedefini klasik sözlük tanımında açıkça belirtilmiştir: The American Heritage Dictionary of the English Language Sözlüğüne göre Komünalizm: "neredeyse tümüyle özerk olan yerel toplulukların bir federasyonun çatısı altında gevşek bir biçimde birbirine bağlandığı bir yönetim sistemi ya da teorisidir. (9,101).

Buna bağlı olarak Komünalizm özgürlükçü yerel yönetimcilik programında kararlı bir şekilde devletçi yerel yönetim yapılarını ortadan kaldırmayı ve bu yapıların yerine özgürlükçü bir sivil yönetim biçiminin kurumlarını getirmeyi hedefler.

Kentlerin yönetim kurumlarını semt, kasaba ve köyler temelinde kurulan demokratik halk meclislerine dönüştürme amacıyla köklü biçimde yeniden yapılandırmayı hedefler. Bu halk meclislerinde – hem işçi sınıfından hem de orta sınıftan gelen- yurttaşlar topluluk meselelerini yüz yüze ele alırlar, bu yolla doğrudan demokrasi içerisinde politika belirleyen kararlar alır ve hümanist, akılcı bir toplum idealine gerçeklik kazandırır. Eğer yerel yönetimin sınırlarını aşan sorun ve konuları ele almak içinse, demokratikleşmiş yerel yönetimler daha geniş kapsamlı bir konfederasyon oluşturmak üzere birleşmelidir. (9.103,104). Demokratik yerel yönetim; yerel topluluk üyelerinin (belde halkının) ortak ihtiyaçlarını karşılamak ekonomik, sosyal ve kültürel zenginliğine ve refahına ilişkin yerel hizmetleri görmek üzere kurulan; bu hizmetleri, genel yetki ile kendi sorumluluğu altında ve yerel topluluğun yararları doğrultusunda yerine getiren; hiçbir ayırım gözetmeden insanı yerel demokrasinin temeli kabul eden; işleyişinde açıklığı, şeffaflığı, insan haklarını, çoğulcu ve katılımcı demokrasi ilkelerini yaşama geçiren; yetkilerin yerel topluluğa en yakın yönetim birimince kullanıldığı, kamu tüzel kişiliğine sahip, özerk ve demokratik bir yöntemdir. Yerel yönetim hem “yerel”dir hem de bir “yönetim (iktidar)”dır. (10, 166). Ona göre özgürlükçü konfederat yerel yönetim projesi, bir bütün olarak toplumun ve toplulukların sıradan yurttaşlar tarafından yönetilmesine imkân verebilecek, doğrudan demokrasi kurumlarının oluşturulması ve bunların yaygınlaştırılması projesidir. Bu eski anlamına bağlı olarak politikanın yeniden hayata döndürülmesi demektir. Hiçbir şekilde, yurttaşların cumhuriyetçi devlet sürecine katılımlarını genişletmek anlamına gelmemektedir. Hatta inisiyatif ve referandum gibi araçları kullanmayı yaygınlaştırmak, ulus-devletin “demokratikleşmesi” amacını dillendirmek anlamına da gelmemektedir. Kısacası, özgürlükçü yerel yöneticilik, demokratik reformlar yapmaya çalışarak devletin üzerindeki “demokratik” peçeye nakış işlemeye çalışmaz. (8,6).

Bookchin’e göre Özgürlükçü yerel yöneticiliğin amacı, yok olmuş olan kamusal alanı yeniden canlandırıp yeni bir politik alana dönüştürmek ve pasif seçmenlerin ötesinde aktif yurttaşlar oluşturmaktır. Özgürlükçü yerel yöneticilik, aktif yurttaşlar tarafından oluşturulan mahalle ve kasaba meclis toplantılarında yurttaşların iradesini kurumlaştırarak, radikal anlamda, politikanın köklerine geri döner, doğrudan demokrasiyi diriltir ve yayar. (7,6).

Özgürlükçü yerel yönetim ya da Yerinden yönetim insanların kendi kendilerini yönetebilecek ve politika uluşturabilecekleri şekilde kentin yönetim yapısı düzenlemeleri demektir. Büyük kentlerde yapılacak kurumsal desentralizasyon (yerelleştirme) ile iktidar merkezi, kent merkezlerinde mahallere ve küçültülmüş olan yerel

yönetimlere kayar. Buralarda insanlar kendilerini ilgilendiren her konuda yerel, bölgesel ve ya uluslararası sorunlar hakkında politika oluşturma alanlarını kurarlar. Yani yeni bir politik alan için zemin hazırlanmış olur. Buralarda belediyeler devriye girer. Mahallelerde ya da semtlerde oluşturulacak halk meclislerinden oluşacak olan belediyeler bu anlamda potansiyel olarak doğrudan demokrasinin politik alanını oluşturabilecek kurumsal alanlardır.

Yerinden yönetimin kent yaşamının tüm kurumları için uygulaması çok önemlidir. Örnek olarak; kentteki dev kültürel yapıların yerini her mahallede kurulacak küçük kültürel yapıların alması daha doğru ve erişebilir bir durumdur. Eğitimi destekleyen öğretim ve araştırma merkezlerinin ilçe düzeylerinde taşınması ve mahallelerde bazı ünitelerle beslenmesi doğru bir politikadır. Kent planlamaları içinde büyük hastahaneler tercih edilmesi yanlıştır. Bunu yerine küçük klinikler ve sağlık ocakları ile birinci basamak sağlık hizmetleri geliştirilerek sağlık toplumsallaştırılmalıdır. Bu kurumların kontrolleri maalesef özel teşebbüse tamamıyla terk edilmesi tehlikeli ve yanlıştır; doğrusu bulundukları yerleşimdeki topluluğun kontrolüne verilmelidir. Böylelikle, toplumsal politik yaşamın diriltilmesi için gerekli olan kurumsal düzenlemeler ile meclislerin güçlenmesi ve iradeye kavuşması; toplumsal yaşamın iç içe işlenmesinin ve geliştirilmesinin yolu açılacaktır. (10, 164,165).

Özgürlükçü yerel yönetimlerin veya yerinden yönetimlerin ekolojik topluma giden yolda taşıdığı bir diğer anlam ise, yerel ve bölgesel kaynakların kullanımının eko-teknolojilerin uygulanmasının ve tüketimin akılcı ve sağlıklı bir çizgide yeniden ölçeklendirilmesinin olanaklarını yaratabilecek potansiyele sahip olmasıdır. Ekonominin düzenleniş açısından, Bookchin'e göre karşımıza çıkacak ilk sorun alanı mülkiyettir. Bookchin, bu noktada, mülkiyetin işçi kooperatifleri ya da devlete ait olduğu toplumları eleştirerek, mülkiyetin belediyelere verilmesi gerektiğini salık verir. Bu bağlamda, toplumsal ekolojinin perspektifinde özgürlükçü yerel yönetimlerde ekonominin nasıl düzenleneceği de önem taşır. O, ekonominin ahlaki yönetiminin gerekliliğine işaret ederler. Burada ahlaki ekonomiden anlaşılması gereken, tüm topluluğun, üretime ve tüketime ilişkin kararlar alınması konusunda yetkili olmasıdır. Üretimin genel hatları meclis düzeyinde belirlenirken, üretim pratikte yine eşitlikçi, katılımcı ve demokratik temellerde işleyen daha küçük kolektif yapılarda gerçekleştirilmelidir. Dolayısıyla toplumsal ekolojistler için, ekonomik yaşamın büyük bir kısmı, iş arkadaşları, ev arkadaşları ve komşularla doğrudan işbirliği içerisinde daha küçük kolektiflerde yerine getirilirken, kamusal ekonomik yönelimin kapsamlı meseleleri tüm topluluğun dahil olduğu (4,10) halk meclisindeki tüm yurttaşlar

tarafından yönetilmesini önermektedir. Yurttaşlar, topluluğun ekonomik kaynaklarının kolektif "sahipleri" olacaklardır. Toprak ve yatırımlar artan bir şekilde topluluğun gözetimine, halk meclislerindeki yurttaşların ve bu meclislerin konfederal meclislerdeki temsilcilerinin gözetimi altına girecektir. İşlerin nasıl planlanması gerektiği, hangi teknolojilerin kullanılması gerektiği veya hangi malların dağıtımının yapılması gerektiği ise ancak pratikte çözülecek sorulardır. Ama rasyonel ve ekolojik standartlar tarafından yönlendirilen ihtiyaçları karşılayacak olan malların kaliteli ve kapitalizme alternatif oluşturabilecek seviyede olması gerekmektedir (8,7). Bunlara bağlı olarak ekonominin yukarıdaki duyarlılıklar çerçevesinde yeniden kurulması ekolojik akılcı bir toplum için vazgeçilmez bir maddi temel oluşturur. Ekonominin yüz yüze oluşturulan meclislerde yurttaşlar tarafından denetlenmesi ve üretim politikalarının belirlenmesi sayesinde mesleki farklılıkların özel çıkarlarını da bertaraf etmekle kalmaz, aynı zamanda yaşam için gerekli malları ve üretim araçlarını da ortak kullanıma açar. Bu "eşitsizlerin eşitliği" ilkesi doğrultusunda oluşturulmuş olan "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" düsturunu da kamu yaşamının içinde kurumsallaştırmak demektir.

Bookchin'in de dediği gibi: ancak "adım adım yerel yönetimlerin (belediyelerin ya da halk meclislerinin) yeniden yapılandırılması, gücü yurttaşlara yayıp daha geniş ağlar ile konfederasyon oluşturmaları, cumhuriyetçi temsili öğelerin, doğrudan demokrasiye katılan yurttaşlara dönüştürülmesi – bunların tümünün başarılması oldukça uzun bir zaman alabilir. Sonuçta onlar tek başına potansiyel olarak insanın insan üzerindeki tahakkümünü bertaraf edebilirler, ve bu şekilde yaşamın daha gelişmiş biçimlerini destekleyen biyosferin varlığını tehdit eder ölçüde çoğalmış ekolojik sorunlarla ilgilenebilirler. (7,8).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Modern toplum çok uzun yıllar süren organik evrimin ulaştığı biyotik karmaşıklık- lığı yok ediyor. Yaşamın oldukça basit biçimlerinden ve ilişkilerinden gittikçe karmaşıklaşan biçimlere ve ilişkilere doğru ilerleyen hareketi, yalnızca daha canlı var- lıkları destekleyebilecek bir çevreye doğru acımasızca tersine çevriliyor. Biyotik evrimin bu tersine çevrilişinin devam etmesi ve insanlığın yaşamak için bağlı olduğu biyotik beslenme ağlarının altüst edilmesi, insan türünün hayatta kalışını bile sorun haline getiriyor. Bu tersine çevriliş devam ederse — tüm diğer zehirli maddelerin denetimi bir yana- karmaşık yaşam formlarının önkoşullarının geri dönülemeyecek şekilde yok edileceğine ve dünyanın bizi hayatta kalma yetisine sahip bir tür olarak besleyemez hale geleceğine inanmak için haklı nedenlerimiz var demektir.

Bu toplumsal ve ekolojik krizler kavşağında artık yaratıcı olmama lüksümüz yok. Artık ütöpik düşünce olmadan yapamayız ve artık Toplumsal ekoloji ütopya ol- maktan çıkarak bizim hayatımıza girdi ve bunu hayata geçiren ülkeler olduğuna göre biz neden yapmayalım? Bunu yapmak için biz de pratik olalım ve daha iyi bir yaşam için Toplumsal ekolojik bir hayat adına bilinç kazanalım ve bunu hayatımıza so- kalım yoksa bunu yapmazsak düşünülemez olanla karşı karşıya kalacaz.

KAYNAKLAR

1. Murray Bookchin, Toplumu Yeniden Kurmak, Sumer Yayıncılık 2013
2. Murray Bookchin, Özgürlüğün Ekolojisi, Sumer Yayıncılık 2013
3. Murray Bookchin, Ekolojik Bir Topluma Doğru, Sumer Yayıncılık 2013
4. Sanem Yardımcı, “İnsan – Doğa İlişkisi Ekseninde Derin Ekoloji Ve Toplumsal Ekoloji” Yüksek lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2006
5. Murray Bookchin, Toplumsal Anarşizm mi Yaşamtarzı Anarşizm mi, Kaos Yayınları İstanbul 1998.
6. Şadi İdem “Toplumsal Ekoloji ve Komünalizm”, Toplumsal Ekoloji Grubu, Yazar Şadi İdem, 04 Mayıs 2013
7. Şadi İdem, Toplumsal Ekoloji nedir ne değildir, Toplumsal Ekoloji dergisi 2002, sayı 1
8. Feyzullah Ünal, “Toplumsal Ekoloji,” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 26, Nisan 2010
9. Murray Bookchin, Toplumsal Ekoloji ve Komünalizm, Sumer Yayıncılık, İstanbul, 2013
10. Fethi Süvari, Ekolojik Toplum, Aram Yayınları, İstanbul 2010.
11. Şahin Ümit, “Ekolojizmi Çevrecilikten Ayırmak,” Üç Ekoloji, Sayı 1, Güz 2003.

ÖZET

Bu çalışmada, ekolojik sorunların ortaya çıkışı ve çözümüne yönelik farklı bir bakış açısı dile getiren Murray Bookchin'nin Toplumsal Ekolojik felsefesini ana hatlarıyla ele alınma amaçlanmıştır. Bu amaçla yazar onun politik ve düşünce akımının hakkıyla anlaşılması için onun üzerinde yükseldiği felsefi temelleri ana hatlarıyla belirtmiştir. Ve yazara göre eğer biz bu yeni düşünceyi hayatımıza uygularsak bizim özlemini çektiğimiz birdünyanın çok uzak olmadığını görebileceğiz.

SUMMARY

In this work the author tries to handle the main lines of Murray Bookchin's Ecological Social philosophy that expresses the views about the emergence and solution of ecological problems. For this purpose, writer remarked philosophical foundations with main points for clearly understanding his streams of political and thoughts. According to the writer, if we apply these new thoughts to our life we could see a world in which we yearned is not far away.

РЕЗЮМЕ

В статье автор пытается анализировать ключевые понятия социально-экологической философии Мюррея Букчина, который в новом философском ракурсе объясняет вопросы причин возникновения экологических проблем и решении их. С целью четкого понимания политического и философского учения М.Букчина, автор анализирует такие понятия, как социальная экология, окружающая среда, коммунизм, свободное местное управление и т.д., на которых основывается его система. По мнению автора, если мы применим идеи философа в жизнь, то поверим, что желанный мир, о котором мечтаем всегда, не далеко от нас.

Çapa tövsiyə etdi:

f.f.d. dos. Q.Mürşüdlü